LISÄSELVITYS
Asia: HE 196/2020 vp

18.11.2020
Helsingin yliopisto

Liiketoiminnan ja yritysyhteistyön hinnoittelu ja laskutus yliopistolla

Helsingin yliopiston yhteistyö yritysten kanssa jaotellaan joko

(i) Liiketoiminnaksi ja elinkeinotoiminnaksi (tilaustutkimus) TAI
(ii) Yliopiston perustehtäväksi (akateeminen perustutkimus, tutkimusyhteistyö).

Jako on tärkeä lainsäädännön näkökulmasta → vaikuttaa arvonlisäveron käsittelyyn, tuloveroon ja hinnoitteluun. Tähän liittyen tähän lisäselvitykseen on liitetty seuraavat liitteet: (1) EU:n komission tiedonanto koskien puitteita tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle (TKI-puite, 2014/C 198/01); ja (2) korkeakoulujen verotusohje (A15/200/2015).

Alle on avattu (a) liiketoiminnan ja (b) yliopiston perustehtävien hinnoittelua ja laskutusta:

(a) Liiketoiminta/elinkeinotoiminta

- *Kokonaiskustannusmalli* on ainoa vaihtoehto (tehollinen työaika, laskennallinen henkilösivukerroin ja kampuskohtainen yleiskustannuskerroin). Kertoimet lasketaan vuosittain keskitetysti toteumien perusteella. Kokonaiskustannusmallin käyttö hinnoittelussa on helppoa, sillä yleiskustannuskerroin pitää sisällään normaalien laitteiden poistokulut, vuokrakulut, hallinnon kulut, kirjaston kulut, teknisen henkilökunnan palkkakulut jne. Yleiskustannukset määräytyvät kokonaiskustannusmallissa henkilökustannusten perusteella. Näiden lisäksi pitää hinnoittelussa huomioida suorat kulut kuten kemikaalit, matkat, alihankinta yms.
- Kokonaiskustannusten päälle lasketaan tilaustutkimushinnassa kate. Minimikate on asetettu yliopistolaajuisesti, ja mahdollisista alennuksista päättää dekaani tai talousvastuullisen yksikön johtaja.
- Tilaustutkimus on arvonlisäveron alaista toimintaa, joten hintaan lisätään arvonlisävero 24%. Laskutettu arvonlisävero tilitetään suoraan verottajalle. Arvonlisävero ei näy projektilla, vaan tulo kirjataan nettona (alv 0 %). Toisaalta tämä tarkoittaa myös sitä, että HY voi vähentää kulujen alv:t verotuksessa. Toisin sanoen kulujen alv:t eivät jää projektin lopullisiksi kustannuksiksi, vaan kustannukset ovat nettokustannuksia (alv 0 %). Tämän vuoksi tilaustutkimuksen hinnoittelussa kustannukset lasketaan arvonlisäverottomina.
- Tilaaja maksaa hinnan kokonaisuudessaan. Hinnoittelua ei ole tarkoitus avata tilaajalle. Sopimuksessa sovitaan, mitä myyjä toimittaa kyseiseen hintaan tilaajalle ja missä aikataulussa. Pääsääntöisesti osa summasta laskutetaan, kun

sopimus on allekirjoitettu ja sen jälkeen sovituin määräajoin riippuen sopimuksen kestosta ja summan suuruudesta. Loppusumma laskutetaan yleensä, kun projektisuunnitelman mukainen loppuraportti/tuotos on toimitettu tilaajalle. Yleensä tälle on asetettu takaraja.

- Tilaustutkimushankkeelle kohdennetaan yliopistossa kyseisestä työstä johtuneet kustannukset. Liiketoiminnan tunnusmerkit täyttävä yritysyhteistyö on myös pääsääntöisesti tuloverolain alaista. Tämä tarkoittaa sitä, että HY:n liiketoiminnan projektien ylijäämistä maksetaan yhteisöveroa. Verovelvollinen on Helsingin yliopisto eikä yksittäinen projekti. Helsingin yliopiston elinkeinotoiminnan ylijäämä lasketaan kaikkien elinkeinotoiminnan projektien tuotoista ja kuluista. Joskus jokin projekti voi olla tappiollinen, mutta hankkeiden tulisi pääsääntöisesti olla ylijäämäisiä. Valtiontukipuitteiden mukaan yliopiston perusrahalla ei voi kattaa liiketoiminnan alijäämää.

(b) Yritysyhteistyö, joka on yliopiston perustehtäviin kuuluvaa

- Lähtökohtaisesti kokonaiskustannusmalli. Dekaani tai muun talousvastuullisen yksikön johtaja voi antaa luvan käyttää lisäkustannusmallista hinnoittelua, mikä tarkoittaa, että yliopisto osallistuu projektin kustannuksiin ainakin välillisesti. Käytännössä tällä hetkellä tutkimusyhteistyöhankkeisiin yleensä sovelletaan *lisäkustannusmallia*. Siinä lasketaan kustannuksiin tutkimuksen välittömät kulut kuten siitä aiheutuvat henkilöstökulut, materiaalit, palvelut ja muut kulut, mahdollisesti välillisiä kuluja kuten laite- ja vuokrakustannuksia ja osa yliopiston kiinteistä kuluista yleiskustannusten perusteella. Yleiskustannukset laskutetaan joko bruttoperiaatteella prosentteina koko kustannuksista tai nettoperiaatteella, jolloin se lasketaan hankkeen suorista kustannuksista. Tällä hetkellä lasketut yleiskustannukset ovat n. 15-30 prosenttia.
- Tutkimusyhteistyö ei sisällä katetta.
- Yritysyhteistyö, joka ei täytä liiketoiminnan ja elinkeinotoiminnan tunnusmerkkejä, lasketaan yliopiston perustoiminnaksi. Se ei ole arvonlisäveronalaista toimintaa, ja yrityksiä laskutetaan ilman arvonlisäveroa. Koska toiminta ei ole arvonlisäverolain alaista, yliopisto ei myöskään voi vähentää kulujen arvonlisäveroja verotuksessaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) taloushallinnon koodiston mukaan kulujen arvonlisäveroja ei myöskään saa laittaa OKM:n kompensoitavien arvonlisäverojen joukkoon, niin kuin perusrahalla rahoitettujen arvonlisäverojen kanssa toimintaan, eli kulujen arvonlisäverot jäävät projektien lopullisiksi kustannuksiksi, joten ne on budjetoitava hankkeen kustannuksiin mukaan.
- Ennen sopimuksen solmimista sovitaan osapuolten kesken tutkimuskulubudjetista ja sen rahoituksesta osapuolten kesken (usein

kulukohtainen budjetti sopimuksen liitteenä). Kuluja voi muodostua molemmalla osapuolella ja osa siitä voi olla in kind-panostusta kuten laitteistoa, tutkimusmateriaalia tmv. Tyypillisimmin kustannukset ovat yliopistolla ja yliopisto laskuttaa toista osapuolta toteutuneiden kulujen perusteella.

- Sopimuksessa sovitaan laskutusaikataulusta. On mahdollista laskuttaa sopimuksen valmistuttua budjetista osa ennakkolaskuna ja loput tietyssä laskutusaikataulussa kulujen toteutuman mukaan. Lopulta tuottojen ja kulujen pitäisi vastata toisiaan. Lopullisista kustannuksista raportoidaan sovitusti partnereille. Yleensä laskulla/sen liitteissä avataan, mistä kustannuksista laskutus koostuu.

Eli:
Jos yritysyhteistyö täyttää liiketoiminnan tuntomerkit → on hinnoiteltava niin, että yritys kattaa kaikki kulut. TKI-puitteessa linjataan, että valtion tukea (eli yliopiston perusrahoitusta) ei saa käyttää edes välillisesti liiketoimintaan tai yritysten tukemiseen. Täten: liiketoiminnaksi laskettava yritysyhteistyö on hinnoiteltava kokonaiskustannusmallilla, sillä lisäkustannusmalli ei huomioi kaikkia kuluja.

Jos yritys saa tutkimusyhteistyötä etua, on valtiontukisääntelyn kannalta oleellista arvioida, onko tutkimusyhteistyössä kyse TKI-puitteen mukaisesta todellisesta yhteistyöstä. Mikäli yhteistyö EI täytä todellisen yhteistyön määritelmää, **tulee yrityksen maksaa saamistaan eduista markkinaehtoinen korvaus** (riippumatta siitä, käytetäänkö termiä ”markkinaehtoinen”). Tuloverotuksen näkökulmasta arviointi tulee aina tehdä tarkastelemalla elinkeinotoiminnan tunnusmerkistöä. Eli: jos kyseessä on tilaustutkimus (= yliopiston liiketoimintaa), yliopiston pitää hinnoitella se markkinaehtoisesti niin, ettei valtiontukea siirry.

Liitteet:

- Liite 1: EU:n komission tiedonanto koskien puitteita tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävälle valtiontuelle (TKI-puite, 2014/C 198/01)
- Liite 2: Korkeakoulujen verotusohje (A15/200/2015): https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47797/verotusohje_korkeakouluill/